

3. Druga španska republika

Ustanovitelj Opus Dei — življenjepis sv. Jožefmarija Escrivája.

25. Feb. 2018

[↗ Nazaj na kazalo](#)

Dne 14. marca 1931 je Jožefmarija zapisal tole misel: ***Kako malo je eno življenje za izročitev Bogu! ... In če je to življenje oslička ..., garjavega oslička!! [...] Kljub vsemu, pričakujem velike stvari v tem letu 1931.***^[1]

Mesec dni pozneje, 14. aprila, je bila v Španiji razglašena druga republika. Dogodek silnega zgodovinskega odmeva; bolj hrupen kot pa velik. In seveda ne ena izmed **velikih stvari**, ki jih je pričakoval. **Velike stvari** so trajne v božji sedanjosti, medtem ko se prihod novih režimov in revolucij kmalu spremeni v mrtev člen verige preteklih dogodkov.

Spričo rezultatov na upravnih volitvah 12. aprila se je kralj Alfonz XIII. odpovedal prestolu in odšel v prostovoljno izgnanstvo, da bi preprečil prelivanje krvi. Sredi manifestacij in uličnih nemirov je bila vzpostavljena začasna vlada iz mešanice republikanskih strank. Praznino, ki jo je za seboj pustil prejšnji režim, bo zapolnil val kipeče razvnetosti med ljudstvom. Politiki, ki so se povzpeli na oblast, so se skoraj vsi javno izjavljali za sovražnike Cerkve in si prizadevali po hitrem postopku ustvariti

laicistično državo.^[2] Na splošnih volitvah 28. junija 1931, ki se jih številni katoliki iz protesta niso udeležili, je bila izvoljena ustavodajna skupščina, ki naj bi pripravila novo ustavo. Poslanci so bili večinoma socialisti, prostožidarji in radikalci; njihovo čutenje in ideologije pa agresivno protikatoliške.^[3]

Medtem je prišlo do obžalovanja vrednih dogodkov. Po vsem Madridu so 11. maja zagoreli samostani, cerkve in šole, ki so jih vodili redovniki, ob pasivni sokrivdi oblasti in policije.^[4] Kot prva je zgorela jezuitska cerkev na Rožni ulici. Spričo tolerantnega ravnanja vlade do požigalcev v prestolnici tudi glavna mesta provinc niso hotela zaostajati. Požigalskemu vandalizmu so se v hipu pridružili mnogi drugi kraji: Sevilla, Málaga, Valencia, Murcia, Alicante, Cádiz ...^[5] V treh dneh, od 11. do 13. maja, je zgorelo

107 verskih stavb, ki so bile v veliki večini cerkve in samostani.

V poletni vročini so na skupščini brez izgubljanja časa pripravljali osnutek ustave, ki je bil sad besnega laicizma. Osnutek je bil demokratično nerazumljiv v državi z ogromno katoliško večino, vendar sta bila v tej deželi navzoča tudi pomanjkanje državljansko-verske izobraženosti in močno antiklerikalno sovraštvo, kot bo kasneje opisal ustanovitelj:

V tistem času – leta 1928 – [...] so bili kljub verskemu vzdušju in katoliškemu ozadju moje domovine ljudje precej oddaljeni od Boga. Zanje ni skrbel nihče. Med ženskami je bil običajno razširjen pietizem, skoraj vedno brez trdnih doktrinalnih temeljev. Moški so se pobožnosti sramovali. V zraku je bil duh Enciklopedije: še vedno je trajal žalostni zagon 19. stoletja.^[6]

Parlamentarne razprave o verskem vprašanju so bile osredotočene na 26. člen, ki je ciljal na popolno podvrženost Cerkve civilnim zakonom, vključujoč vsakovrstne omejitve in prepovedi. Redovnikom je bilo prepovedano poučevanje. Postavljena je bila grožnja o nacionalizaciji vsega premoženja cerkvenih redov in napovedana je bila razpustitev vseh redov, ki imajo zaobljubo »posebne pokorščine oblasti, ki ni zakonita državna oblast«^[7] (kar je bil jasen namig na jezuite). Katoliška manjšina v skupščini ni mogla kaj dosti storiti, da bi potrditev tega člena preprečila.

Dne 9. decembra je bila razglašena ustava, ki je predstavljala žalitev katoliških čustev in pravic Cerkve. Ob tako brezsrarni nasilnosti ni bilo treba dolgo čakati na skupno izjavo škofov, ki so 20. 12. 1931 javno in izrecno izrazili »oster protest in enoglasno neodobravanje episkopata

zaradi pravnega napada na Cerkev, ki ga predstavlja razglašena ustava«. [8]

Tako je bil enostransko in brez upoštevanja veljavnega konkordata povzroččen neupravičen spopad nove države s Cerkvijo. Ta napad pa se je krepil v sorazmerju z nastajanjem zakonodaje, ki je dopolnjevala ustavo. Dne 22. januarja je bila razpuščena Družba Jezusova. Zatem so bila sekularizirana pokopališča. Nato pa je bil sprejet zakon o ločitvi. Napetost je dosegla vrhunec naslednje leto, ko je bil 17. maja 1933 na skupščini potrjen zakon o veroizpovedih in redovnih skupnostih, kot izvršitev 26. člena ustave. Na osnovi tega zakona je katoliško obredje prešlo v roke civilne oblasti; vse cerkveno premoženje je bilo razglašeno za javno narodno lastnino; redovom in kongregacijam je bilo prepovedano poučevanje; in nazadnje si je država

pridržala pravico do razveljavljanja cerkvenih imenovanj.^[9]___

V odgovor je prišlo še eno skupno pismo škofov (25. 6. 1933)^[10]___; s strani Svetega sedeža pa okrožnica *Dilectissima nobis* (3. 6. 1933) Pija XI., ki pravi takole:

»Pogosto smo sedanje španske voditelje opominjali [...] na to, kako zmotna je pot, ki so jo ubrali, in jih spominjali, da z udarjanjem po duši ljudstva, ki je ranjeno v svojih najdražjih čustvih, ni mogoče doseči tiste sloge duhá, ki je nepogrešljiva za razcvet nekega naroda [...]. Sedaj pa ne moremo, da ne bi znova povzdignili glasu zoper nedavno sprejeti zakon o veroizpovedih in redovnih kongregacijah, saj le-ta predstavlja novo in še hujšo žalitev ne samo vere in Cerkve, temveč tudi opevanih načel civilne svobode, na katera se v svojih temeljih sklicuje nova španska oblast.«^[11]___

Laicistični španski politiki in razumniki so v svojih rokah imeli nadzor nad oblastjo in propagando. Sledeč izključno sovraštvu do Cerkve, so na kup nagrmadili krivice ter delavske množice naščuvali proti cerkvenim ustanovam in njihovim članom.^[12]_____

Takšno, ne pozabimo na to, je prizorišče, na katerem je navzoč ustanovitelj od leta 1931. To so zgodovinska dejstva, ki jih je potrebno upoštevati, če želimo ovrednotiti dosežek njegovih besed in ravnanja.

Najbolj zgoščene strani *Zasebnih zapiskov* ustrezajo ravno obdobju republike (1931–1936). Četudi je bil namen, s katerim je pisal te beležke, usmerjen samo v Delo in njegovo dušo, so ti zvezki zapiskov prepojeni z zgodovinskimi okoliščinami; in omembe ustanoviteljeve osebnosti so zabeljene s pouličnimi pripetljaji.

* * *

Uvedba republike (14. 4. 1931) je bila kakor trkanje s tolkačem na vratih, ki je tragično zadonelo v življenju tega duhovnika, kot je moč prebrati v neki katarini:

Naj Brezmadežna Devica obvaruje to ubogo Španijo! Naj Bog poniža sovražnike naše matere Cerkve! Španska republika: Madrid je bil štiriindvajset ur ogromen bordel ... Zdi se, da se je umirilo. Toda prostožidarji ne počivajo ... Tudi Jezusovo Srce bedi! To je moje upanje. Kolikokrat sem v teh dneh zaznal, slišal mogočni Gospodov glas, ki hoče svoje Delo!^[13]

Jožefmarijeva zaskrbljenost ni izvirala iz političnih razlogov. Dogodke je sprejemal, kakor so prihajali, vedro in brez poseganja v strankarsko presojanje. Pri obravnavanju dejstev političnega ali družbenega značaja je ustanovitelj

vselej na prvo mesto postavljaj nadnaravni cilj človeške duše. S tega gledišča se ni oziral toliko na vrsto režima kot na posledice, ki jih politika in oblast lahko pustita v krščanskem življenju državljanov. Tako je svetoval tudi tistim, ki so mu sledili, in jih prosil, naj svoje misli usmerijo k Bogu; v tem duhu maja 1931 svari enega izmed svojih privržencev:

Predragi Isidoro, z velikim veseljem sem prejel tvoje vrstice, ki smo jih vsi nestrpno pričakovali [...]. Novice: naj te politična sprememba niti ne razgreje niti ne ohladi; naj ti bo mar samo za to, da ne bi žalili Boga. Zadoščuj.^[14]___

Njegov čut se ni motil, ko je republiko sprejemal s tolikšnim nezaupanjem. Dejstva so to nemudoma potrdila. Čez teden dni se je v Madridu začelo požiganje samostanov. Gorela je jezuitska

cerkev in nad madridskim nebom so se dvigali gosti stebri dima, ko se je kaplan, v strahu pred napadom na cerkev Zavoda za bolne, ki bi mu sledilo bogoskrunstvo, odločil brž umakniti posvečene hostije. Sporočil je Manuelu Romeu, vojaškemu polkovniku iz prijateljske družine iz Zaragoze, ki je stanoval nedaleč od tam, da bo k njemu domov prenesel Najsvetejše. Nato je oblečen kot laik, v obleki polkovnikovega sina, in v spremstvu svojega brata Santiaga in še nekega študenta Akademije Cicuéndez vstopil v cerkev Zavoda:^[15]

Začelo se je preganjanje, pripoveduje v neki katarini. Enajstega, v ponedeljek, sem se oblekel kot laik v obleko, ki mi jo je posodil Colo, in v spremstvu g. Manuela Romea použil veliko hostijo, nato pa smo s ciborijem, polnim posvečenih hostij, zavitim v talar in papir, odšli iz Zavoda skozi zadnja vrata kakor tatovi.^[16]

Skupinica se je napotila navzgor po Ulici sv. Engracije proti Trgu Cuatro Caminos; molčé, pomešani med mimoidoče. V solzah, **na samem z Jezusom v ciboriju**, vnet v zadoščevalnem trpljenju za tolikšna svetoskrunstva, je duhovnik iz globine svoje duše govoril: **Jezus, naj vsak svetoskrunski požar v meni poživí požar ljubezni in zadoščevanja.**^[17]___

(Ciborij je shranil v stanovanju družine Romeo; in to ni bilo edinkrat, da je moral v naglici umakniti Gospoda iz tabernaklja.)^[18]___

Prehitevajoč zgodovinsko ovrednotenje tega, kar bo utrpela Cerkev v Španiji, je strnjeno povzel dogodke: **V Madridu se je razbesnel pekel.**^[19]___ To pa je dalo povod za eksodus Escrivájevih v novo bivališče:

Trinajstega smo izvedeli, da bodo poskušali zažgati Zavod. Ob štirih

smo se s svojo ropotijo odpravili na Ulico Viriato 22, v slábo – notranje – stanovanje, ki sem ga našel po božji previdnosti.^[20]_____

Izbruhnila je gonja zoper Cerkev. Antiklerikalizem je razburjal časopise; ti so hujskali množice; ljudstvo pa je nadlegovalo Gospodove služabnike.^[21]_____ Kar je bilo pred par leti še nepredstavljivo, je bilo na predvečer republike že mogoče. Jožefmarija pravi:

Včeraj, bilo je 21. novembra 1930, sem jim pri frizerju pripravil »miting«, ker sem se naveličal poslušati, kako štejejo za nezmotljiva mnenja tistih nespodobnih časnikov, ki se imenujeta »El Sol« in »La Voz«. Danes sem prišel iz Chamartína. Pater Sánchez mi je glede pravkar omenjenega dejal, naj zaradi dobrobiti bližnjega ne molčim, vendar naj govorim v obliki namigov, brez nezmernosti ali jeze.^[22]_____

Nedaleč od frizerja, na poti proti Zavodu za bolne, nadaljuje s pripovedovanjem:

Ko sem se približal Labodji ulici, sem šel na Ulici Fernández de la Hoz mimo skupine zidarjev. Eden od njih je posmehljivo zakričal: Črna Španija! Ko sem to zaslišal, sem se v istem hipu odločno obrnil proti njim. Spomnil sem se tega, kar je rekel pater, in sem spregovoril namigujoče, brez jeze. Skratka, z menoj so se strinjali, celo tisti, ki je zakričal, mi je skupaj s še enim od njih stisnil roko. Tile zagotovo ne bodo več sramotili duhovnikov.^[23]

Njegov živahni značaj je le stežka prenašal zbadljivke in nespodobnosti do duhovnikov. Prav je storil pater Sánchez, da je umeril temperament mladega kaplana. Vendar bi bilo krivično, če bi ta prerekanja pripisovali Jožefmarijevemu razpoloženju, saj so se razmere od

prihoda republike tako poslabšale, da so bili incidenti že skoraj vsakodnevni.

Konec julija in prve dni avgusta 1931 je šel opravljat devetdnevnicu h grobu, kjer je počivala Mercedes Reyna, apostolska dama, ki je umrla v sluhu svetosti, na vzhodnem pokopališču, znanem tudi pod imenom La Almudena. Torej ne gre več zgolj za posamezne pripetljaje:

Nekega dne, nam pripoveduje, je ob enem od obeh vodnjakov na poti od Aragonske ceste proti vzhodu stala skupina otrok in žensk, ki so čakale, da napolnijo svoje kante, vrče, pločevinke ... Iz skupine otrok se je zaslišal glas: »Duhovnik! Kamnajmo ga.« S kretnjo, ki je prehitela mojo voljo, sem zaprl brevir, ki sem ga molil, in se ustopil pred njimi: »Nesramneži! Ali vas tako učijo vaše matere?« In dodal sem še nekaj drugih besed.^[24]_____

(Te besede bi bilo zanimivo slišati.)

Ob drugem obisku pokopališča pa ni šlo le za otročjo norčavost ali predrznost:

Še en primer: na koncu Ulice Lista. Ta ubogi duhovnik se je utrujen vračal z devetdnevnice. Z nekega gradbišča stopi neki zidarski delavec in žaljivo reče: »Ščurek. Treba ga je pohoditi!« Velikokrat žalitve preslišim. Tokrat nisem mogel. »Kako pogumno,« sem mu rekel, »da se spravite na gospoda, ki gre mimo, ne da bi vas užalil! Je to svoboda?« Ostali so ga utišali in mi brez besed dali vedeti, da se strinjajo. Nekaj korakov zatem mi je neki drugi zidar hotel nekako pojasniti ravnanje svojega tovariša: »Ni prav, ampak, veste, to je sovraštvo.« In bil je tako pomirjen.^[25]___

Politična demagogija je na stežaj odprla vrata sovraštva. Žalostno dejstvo za duhovnika, ki se je moral

med svojimi nenehnimi pohodi od enega konca prestolnice do drugega s tem vsepovsod srečevati. Če je hotel nabrati še več zgodb, mu ni bilo treba naprezati spomina, da bi jih prelil v svoje *Zapiske*. Tu je še ena iz časa tiste devetdnevnice:

Še? Še več? Razen zadnji dan, mislim, da me je vseh preostalih osem dni pri izhodu s pokopališča čakal hudič v podobi dvanajst- ali štirinajstletnega fanta. In ko sem se za nekaj korakov oddaljil od pokopališkega stebrišča, je s trobečim glasom, ki je šel skozi mozeg, prepeval najpodlejše kitice Riegove himne. – S kakšnim pogledom me je ošinil delavec, ki je skupaj z drugimi delal na tistem trgu pred pokopališčem! Če bi bilo mogoče ubijati z očmi, bi v tem trenutku jaz ne pisal teh katarin. Spominjam se, da so me nekoč tako gledali na obvoznici. Moj Bog! Zakaj to sovraštvo do tvojih?^[26]—

Stvari so se začele stopnjevati. Kamnanje je prišlo v modo, tako kot je bilo moderno požiganje. Kaplana je večkrat zadel kamen, čeprav o teh sitnostih ne navaja podrobnosti. Ženske v Zavodu za bolne so se morale oborožiti z veliko mero poguma, da so lahko izvajale dobrodelne dejavnosti. Nekatere od njih so jo iz predela Tetuán slabo odnesle: »Vlekli so jih po ulici in jim pri tem v glavo zasadili čevljarški nož. Ena izmed njih, Amparo de Miguel, je skušala junaško braniti preostale in so ji strgali kožo z lasišča ter jo trpinčili, dokler ni bila povsem iznakažena.«^[27]

Nasvet za te zgodovinske okoliščine – ***naj te politična sprememba niti ne razgreje niti ne ohladi; naj ti bo mar samo za to, da ne bi žalili Boga***^[28] – je duhovnik v celoti udejanjal na samem sebi. To je povzročilo, da je njegov značaj kipel; ne od političnega nasilja, temveč od

zadoščevanja, ki ga je izročal Gospodu. Napravil je torej trden sklep, da bo ublažil silovitost, s katero je izražal svojo gorečnost za božjo hišo. Z namenom, da bi se obvladal in zadoščeval, si je naložil trdo pokoro: da ne bo bral časopisov. V tej asketski bitki, ki je bila prava epopeja, pa niso bile vse samo lovorike. Parlamentarne razprave o verskih zadevah so bile za njegove dobre sklepe preveč. Včasih je zmagal, drugič je bil poražen:

Branje: z izjemo pobožne in študijske literature [...] sem se končno odrekel celo časniku »El Siglo Futuro«.

Slednje, to, da ne berem časopisov, zame običajno pomeni nemajhno mrtvičenje; kljub temu sem bil po božji milosti zvest do konca parlamentarne razprave o zakonu (!) proti redovnim kongregacijam.

Kakšen boj se bije v meni! Te epopeje lahko razume samo, kdor jih je sam doživel. Včasih zmagovalec,

največkrat poraženec. – Ko sem povedal zgodbo o tem drobnem dogodku iz mojega vsakdanjega življenja, premišlujem pred Bogom, n. Gospodom, o poslu in vidim, da glede na apostolat, v katerega me je On postavil, moram biti na tekočem o zadevah, ki se dogajajo v svetu; da pa bi to potrebo lahko uskladi z mrtvičenjem pri branju, sem prišel do naslednjih sklepov: [...]

(Da bi bil obveščen o dogodkih v svetu, si nato zastavi načrt discipliniranega branja ter določi, kdaj in kako mu bo dovoljeno brati.)

[29]

Navzlic vsemu temu ga je silovitost njegove gorečnosti za Gospodovo slavo prežemala do obisti, kot se je pokazalo ob potrditvi zloglasnega 26. člena ustave:

God sv. Terezije Jezusove 1931:

Včeraj sem ob novici o izgonu Družbe in o drugih protikatoliških dogovorih

v parlamentu trpel. Bolela me je glava. Slab sem bil vse do večera. Kajti zvečer sem šel z Adolfom v Chamartín: pater Sánchez in vsi ostali jezuiti so bili navdušeni (!), da so lahko trpeli preganjanje zaradi svoje zaobljube pokorščine svetemu očetu. Kako vedre in lepe reči nam je povedal!^[30]—

Žalitve, ki jih je bil deležen na ulici, so tega mladega duhovnika bolj razburile kot pa ranile. Gorel je od svetega ogorčenja. Sprva ni mogel v tišini mimo njih. Kasneje je grobe burke in zasmehovanja skušal duhovno popraviti in je, ne da bi se vznemirjal, podvojil svoje molitve za tiste, ki so ga sramotili:

Zagon žalitev do duhovnikov se nadaljuje, piše v začetku avgusta 1931. [...] Napravil sem sklep – znova ga obnavljam –, da bom molčal, četudi me sramotijo, četudi vame pljuvajo. Nekega večera, ko sem šel

proti domu Mirasol, mi je na Trgu Chamberí nekdo v glavo vrgel pest blata, ki mi je skoraj zamašilo uho. Niti besede nisem črhnil.

Še več: sklep, o katerem govorim, vključuje tudi to, da tiste uboge sovražnike kamnam z zdravamarijami. Mislil sem, da je bil ta sklep zelo trden, vendar sem predvčerajšnjim dvakrat podlegel in zagnal hrup, namesto da bi ostal krotak.^[31]

Z nastavljanjem lica žalitvam in odgovarjanjem z zdravamarijami je v svojem vročem značaju ustvaril novo trajno držo. Nekaj tednov pozneje najdemo tole katarino:

18. 9. '931: Moram se Bogu zahvaliti za znatno spremembo: do pred kratkim so žalitve in zasmehovanja, ki sem jih deležen od prihoda republike (prej je bilo to zelo redko), v meni zbujale nasilnost. Sklenil sem te ljudi z zdravamarijo priporočiti

presveti Devici, kadar bom slišal surovosti ali nespodobnosti. To sem storil. Bilo mi je težko. Kadar pa sedaj zaslišim tiste neplemenite besede, se praviloma v duši raznežim ob misli na nesrečnost teh ubogih ljudi, ki ob takšnem ravnanju mislijo, da delajo nekaj poštenega, ker so jih z zlorabo njihove nevednosti in njihovih strasti pripravili do tega, da verjamejo, da je duhovnik postopaški parazit in poleg tega še njihov sovražnik, sokriv skupaj z buržoazijo, ki jih izkorišča. Tvoje Delo, Gospod, jim bo odprlo oči!^[32]

Ni mu vedno uspelo ohraniti takšne drže. Včasih je vrenje v notranjosti silovito prekipelo. Do ene izmed takšnih eksplozij je prišlo ob razpustitvi Družbe Jezusove, kot pripoveduje v svojih *Zapiskih*:

Napad, katerega žrtev je bila Družba, je v meni povzročil fiziološki občutek utrujenosti in seveda ogorčenja. V

zvezi s tem sem imel še en spopad na tramvaju. Zdaj bom utihnil.

Strahopetna družba, v kateri živimo, je preplet egoizmov. Tvoje Delo, Jezus, tvoje Delo!^[33]

Delo je bilo še vedno »porajajoče se« bitje, božje seme, ki je poganjalo korenine v ustanoviteljevi duši.

V nekaj kratkih mesecih, ob prehodu iz leta 1931 v 1932, je v španskem življenju prišlo do nenadne spremembe. Versko sovraštvo je zagrenilo dobro sožitje v državi. Izobraženske kroge je preveval odpor proti verski dejavnosti, proti pobožnosti in nauku; medtem pa je Jožefmarija skušal nadaljevati z Delom, ki ga je Bog hotel od njega, – pod geslom *Regnare Christum volumus*.

Nekaj zelo lepega, razmišlja ustanovitelj, je to, kar Bog hoče, po drugi strani pa ne razmem, ne vem,

zakaj se takšno delo, če je tako potrebno, ni začelo že prej.^[34]___

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

.....
[1] Zapiski, št. 173.

[2] Začasna vlada, v kateri sta bila dva katoličana in pet prostozidarjev, je bila s svojo ustanovitvijo, 14. aprila, postavljena kot »vlada s popolno oblastjo«; v 3. členu svojega pravnega statuta je kot načelo svoje politike navedla svobodo verovanja in obredov (prim. »Gaceta de Madrid«, št. 105, 15. 4. 1931, 195).

Duhovščina in katoličani so ta dejstva in novo politično ureditev sprejeli mirno, vendar jih je skrbel proticerkveni značaj republikanskih sil. Dne 24. aprila je nuncij, msgr.

Tedeschini, poslal pismo vsem škofom, v katerem jim je dal nekaj napotkov za ravnanje:

»Želja Svetega sedeža je, da vaša eksclenca priporoči duhovnikom, redovnikom in vernikom vaše škofije, naj spoštujejo vzpostavljeno oblast in so ji pokorni zaradi ohranjanja reda in skupne blaginje« (prim. F. de Meer, *La Cuestión religiosa en las Cortes Constituyentes de la II República Española*, Pamplona 1975, str. 30–31).

Sveti sedež je pričakoval, da bo vlada spoštovala pravice Cerkve in veljavni konkordat.

^[3] Stranke z največ poslanci v ustavodajni skupščini so bile: socialisti (117), radikalci (93), radikalsocialisti (59) in katalonska republikanska levica (43). Preostanek so bili manjši deleži 9 strank (prim. *República Española. Cortes Constituyentes*, Madrid 1932, str.

124). Zbor je skupno sestavljalo 406 poslancev.

V času volitev se desnica ni mogla ali pa ni znala organizirati, zato zastopanost v skupščini ni ustrezala realnosti španske družbe.

^[4] V dneh 11., 12. in 13. maja je pogorelo 107 verskih stavb, ki so bile v veliki večini cerkve in samostani. Policija, ki je bila pri požigih navzoča, ni storila ničesar, da bi nasilneže zadržala, kljub temu da je bila že en dan prej obveščena o napovedanih nemirih. Možje postave so v Madridu prisostvovali zažigu cerkve na Rožni ulici, ne da bi ukrepali. Ta pasivnost oblasti ob teh dejanjih je povzročila, da so se požari ponovili še v mnogih drugih španskih mestih, ne da bi sile, ki skrbijo za javni red, to preprečile. (Več o političnem, verskem in družbenem kontekstu druge španske republike: prim. Stanley G. Payne, *La*

primera democracia española: la Segunda República, 1931–1936, Barcelona 1995; Richard A. H. Robinson, *Los orígenes de la España de Franco: derecha, República y Revolución 1931–1936*, Barcelona 1974; in Gonzalo Redondo, *Historia de la Iglesia en España, 1931–1939*, 1. knjiga, *La Segunda República [1931–1936]*, Madrid 1993).

[5] Požig samostanov in cerkva maja 1931 ni osamljen dogodek, temveč se v času španske republike še velikokrat ponovi: januarja 1932 v Zaragozi, Córdobi in Cádiz; aprila 1932 v Sevilji; julija v Granadi; oktobra v Cádiz, Marcheni in Loji; decembra 1933 v Zaragozi zgori 10 cerkva in samostanov ter 6 cerkva v Granadi itd. Vse to se je zgodilo še pred začetkom revolucionarnega obdobja v Asturiji leta 1934 in pred požigi po vsej Španiji v mesecih vladavine Ljudske fronte leta 1936, preden se je začela državljanska

vojna (prim. A. Montero, *Historia de la Persecución religiosa en España*, *op. cit.*, str. 26–27).

^[6] *Pismo 29. 12. 1947/14. 2. 1966*, št. 28.

Osnutek ustave je bil uradno objavljen 18. avgusta. Členi, povezani z verskimi vprašanji, so bili: 3. člen: »Ni državne vere«; 24. člen, v katerem so bile vse veroizpovedi podvržene splošnim državnim zakonom in je bilo oznanjeno, da bo »država razpustila vse cerkvene redove in nacionalizirala njihovo premoženje«; 25. člen o svobodi vesti in omejitvah izvajanja obredov; 41. člen, ki podpira ločitev; ter 46. in 47. člen o šolstvu.

To je povzročilo, da sta bila izdana dva pomembna dokumenta o odnosu med Cerkvijo in državo: pastirsko pismo kardinala Segure (15. 8. 1931) in sporočilo cerkvene province Tarragona. Ta dokumenta obsojata

doktrine o ločenosti Cerkve in države ter laicizem, pri čemer sledita nauku papeža Leona XIII. »Pastirsko pismo kardinala Segure in sporočilo tarragonskih škofov sta na načelni ravni postali izjava o absolutni nezdružljivosti Cerkve in ustave, ki je bila predlagana za republiko« (F. de Meer, *op. cit.*, str. 84–85).

^[7] O parlamentarni razpravi o 26. členu (24. členu osnutka) ustave, ki je bil na skupščini potrjen 14. oktobra: prim. F. de Meer, *op. cit.*, str. 129 sl.

Kakor hitro je bilo znano končno besedilo in potrditev 26. člena ustave, je papež Pij XI. dne 16. oktobra poslal telegram hierarhiji in »vernim sinovom in hčeram španske Cerkve« ter protestiral proti žalitvi »presvetih pravic Cerkve, ki so pravice Boga in duš«, in vse povabil, naj se »zedinijo z njegovimi nameni pri obhajanju svete daritve na nedeljo Kristusa Kralja, da bi

prenehala velika stiska, ki je zadela špansko Cerkev in narod« (prim. *Uradni zbornik Škofije Madrid - Alcalá*, št. 1546, 1931, str. 405–406).

^[8] Pastirsko pismo španskih škofov je datirano z 20. decembrom 1931, vendar v škofijah ni bilo javno objavljeno do 1. januarja 1932.

^[9] Prim. »Gaceta de Madrid«, 3. 6. 1933. Zakon je bil na skupščini potrjen 17. maja, vendar ga je moral odobriti in podpisati predsednik republike, Alcalá Zamora, ki je sprva okleval, nato pa 2. junija podpisal.

^[10] Škofje so v dokumentu najprej spomnili na to, da je španska hierarhija v skupni izjavi decembra 1931 »izrazila globoko obžalovanje Cerkve zaradi izgrediv države, ki so predstavljali nasilje nad krščansko vestjo in pravico do veroizpovedi«, pri čemer cerkvene oblasti ni bilo mogoče kriviti podpihovanja njenih vernikov, katerih mirno vedenje je

vselej spoštovalo javni red. Nato obravnava »nadvse trdo ravnanje s Cerkvijo v Španiji. Nanjo gledajo ne kot na moralno in pravno osebo, priznano in dolžno spoštovano v okvirih veljavne zakonitosti, marveč kot na nevarnost, ki se jo poskuša zajezi in izkoreniniti z javnimi predpisi in ukrepi« (prim. *Declaración del Episcopado con motivo de la ley de Confesiones y Congregaciones religiosas*, v: *Uradni zbornik Škofije Madrid - Alcalá*, št. 1585, leto 1933).

^[11] *Acta Apostolicae Sedis*, 25 (1933), str. 275–276. Nedavno imenovani nadškof v Toledu, dr. Gomá, je objavil pastirsko pismo *Težki časi* (12. 7. 1933), v katerem energično izpostavlja, da so se »lovke državne oblasti razširile vsepovsod in so prodrle do zadnjega kotička, pri tem pa naglo sledijo svoji edini misli, ki jo oblikuje, in sicer, da uničijo Cerkev« (prim. A. Montero, *op.cit.*, str. 32).

[12] Zakonska osnova je bila postavljena in v laicističnem duhu, brez oziranja na izjave o človeških svoboščinah, ki so bile navedene v členih iste ustave, je bila njena izvršitev usmerjena v bratomorno sovraštvo. Do tega je dejansko prišlo z državljansko vojno 1936–1939.

Kot je dejal prvi predsednik republikanske vlade in predsednik republike, Niceto Alcalá Zamora, je ustava bila povabilo k državljanski vojni: »Napisana je bila ustava, ki že v svojih načelih – v katerih strast prevladuje nad pravično umirjenostjo – vabi k državljanski vojni, k nečemu organskemu, kjer improvizacija, nestabilno ravnovesje, nadomesti izkušnjo in trdno izgradnjo oblasti« (N. Alcalá Zamora, *Los defectos de la Constitución de 1931*, Madrid 1936, str. 51).

Ravnanje hierarhije in španskih katoličanov je bilo od vsega začetka v

duhu spoštovanja vzpostavljene oblasti. V tem smislu so bili izdani napotki škofov v vseh škofijah. Škofija Madrid - Alcalá jih je objavila v okrožnici št. 93, *O spoštovanju in pokorščini do vzpostavljene oblasti*, in se s tem držala smernic, ki jih je sveti oče podal po apostolskem nunciju (prim. *Uradni zbornik Škofije Madrid - Alcalá*, št. 1534, 1. 5. 1931, str. 173–175).

^[13] *Zapiski*, št. 191. Datum zapisa je 20. april 1931.

^[14] *P 18*, 5. 5. 1931.

^[15] Dne 26. aprila 1931 je madridski škof, zato da ne bi prihajalo do svetoskrunstev, določil, v katerih primerih je dovoljeno nositi laiška oblačila, zaradi zmede, ki je nastala ob dogodkih 14. aprila in zaradi njihovega proticerkvenega značaja (prim. okrožnica *Ad clerum sive saecularem sive regularem circa usum vestis talaris*, v: *Uradni zbornik*

Škofije Madrid - Alcalá, št. 1534, 1. 5. 1931, str. 176–177).

Santiago Escrivá de Balaguer, takrat star 12 let, se spominja: »Spremljal sem Jožefmarija, ko je Najsvetejše prenesel iz kapele Zavoda na Ulici Nicasio Gallego v stanovanje Pepeta Romea na Ulici sv. Engracije, ob križišču z Ulico Maudes, blizu Trga Cuatro Caminos. Mogoče je, da je bil z nama tudi Cortés Cavanillas, čeprav se tega ne spominjam. Zagotovo sva šla peš, saj se spomnim vzdušja, ljudi na pločnikih itd. Jožefmarija je bil oblečen civilno, nosil je obleko Pepeta Romea in čepico, ki mu je pokrivala veliko tonzuro, ki jo je imel v tistem času. Ulice so bile prehodne, saj so bili kljub revolucionarnemu ozračju nemiri osredotočeni na predele okoli samostanov« (Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, AGP, RHF, T-07921, str. 12). Prim. tudi Álvaro del Portillo, PR, str. 1353; in Mario Lantini, *Sum.* 3562.

[16] *Zapiski*, št. 202.

[17] *Prav tam*, št. 724 in 573.

[18] Zvečer 11. maja in nato še 12. in 16. – v zadnjem primeru zaradi lažnega alarma – je Najsvetejše shranil pri družini Romeo. Prim. *Zapiski*, št. 202.

[19] *Prav tam*, št. 424.

[20] *Prav tam*, št. 202. Prim. Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, *Sum.* 7325; Joaquín Alonso, PR, str. 1738.

[21] ***V tej gonji, ki se izvaja proti redovnikom, duhovnikom in Cerkvi, sem se utrdil v prepričanju, že omenjenem v teh katarinah, da obstaja skrivna organizacija, ki ljudstvo (vedno kakor otroka) ščuva s časopisi, letaki, pamfleti, z obrekovanjem, z ustno propagando. Potem pa ga popeljejo, kamor hočejo: v sam pekel (Zapiski, št. 331).***

[22] *Prav tam*, št. 114.

[23] *Prav tam*.

[24] *Prav tam*, št. 210.

[25] *Prav tam*, št. 211.

[26] *Prav tam*, št. 212. Besedilo ene od kitic je bilo: »Če župniki in menihi bi ved'li / kako jih bodo premlat'li / bi šli gor na kor in zapeli: / Svoboda, svoboda, svoboda.«

[27] Margarita Alvarado Coghem, AGP, RHF, T-04676, str. 1.

[28] *P 18*, 5. 5. 1931.

[29] Sklepi so bili naslednji:

a) Moram brati kak časopis. »El Siglo«, saj sem naročnik.

b) Če v roke dobim drug katoliški časopis ali časopise, ne da bi jih kupil jaz – ki moram vedno živeti

uboštvo –, in če je v njih kaj koristnega, potem to preberem.

c) V nobenem časopisu ne bom bral člankov, ki so zgolj književni ali razvedrilni.

d) Ne bom bral slikovnih revij niti listal po njih [...]. Izvzete so znanstvene revije in – seveda – tiste, ki obravnavajo katoliške misijone.

e) Časopis »El Siglo« bom bral naslednje jutro po njegovem izidu (Zapiski, št. 1726).

»El Siglo Futuro« je bil tradicionalističen časopis, za katerega je pisal Antonio Sanz Cerrada, duhovnik, Jožefmarijev prijatelj, ki se je podpisoval s psevdonimom »pater Junípero«. Časopis je bil katoliško usmerjen in Jožefmarija ga je bral zaradi prijateljstva do tega duhovnika, četudi se ni strinjal z nekaterimi

usmeritvami, po katerih se je ta časnik ravnal (prim. *prav tam*, št. 1691).

[30] *Prav tam*, št. 327. Datum zapisa je 15. 10. 1931.

[31] *Prav tam*, št. 222.

[32] *Prav tam*, št. 291. Mesec pozneje niso žalitve več kalile niti njegovega zunanjšega miru; to je zapisal 26. 10. 1931:

Opisal bom zanimiv proces, ki sem ga opazil na sebi. Nekaj sem o tem že povedal. Prej so me žalitve jezile. Potem sem se jih veselil. Sedaj ob zasmehovanju, burkah in žalitvah ostanem tako miren, kot da bi bile namerjene v trden zid (prav tam, št. 348).

[33] *Prav tam*, št. 590.

[34] *Prav tam*, št. 164.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/3-druga-spanska-republika/](https://opusdei.org/sl-si/article/3-druga-spanska-republika/)
(26. Mar. 2025)